

Kolínske listy

Slovenský kresťanský občasník DECEMBER 2008

28

“Či sa nám to ľúbi či nie, zvolenie Baracka Obamu za prezidenta Spojených štátov veľmi výrazne zvýšilo prestíž Ameriky vo svete. Globálna eufória je určite lepšia ako zlá povest' (*disrepute*) Bushovych rokov, ale príťažlivosť nášho nového prezidenta je zatiaľ iba čiste symbolická.” (*The American Conservative*, 1.12.2008).

A o to aj naozaj ide. Obama reprezentoval, a stále ešte reprezentuje, iba *symbol* niečoho nového. Zatiaľ ostáva nepopierateľným faktom iba to, že nielen jeho verejné prejavy pôsobia oveľa inteligentnejšie ako vystúpenia jeho predchodcu, ale aj on sám. Či to možno povedať aj o štábe jeho poradcov, že sú lepší ako Bushovi neokonzeratívni (*neocon*) poradcovia a či sa nimi dá manipulovať ako Bush, ukáže iba budúcnosť. Napríklad, mnohí sa obávajú, či si menovaním svojej bývalej sokyne, ctižiadostivej reprezentantky “generácie 68” *Hillary Clinton*, za svoju ministerku zahraničia, neurobil kozu záhradníkom. Podobne aj o ostatných, bývalých “Clintonovcoch” pod ktorých prílišný vplyv sa ľahko môže dostať.¹ Iní

Nový prezident USA symbol nádeje, či i viac?

sa obávajú aby nedopadol ako bývalý britský ministerský predseda *Anthony Blair*, ktorý začínal v roku 1997 tiež ako veľká nádej, advokát zmien atď, až skončil, obzvlášť kvôli irackej vojne, v nepopulárnom závoze Busha a jeho *neocons*. U Obamu namiesto *neocons* je tu “generácia 68” ku ktorej patrí aj *Hillary* a jej manžel, no Obama svojím vekom i výchovou by tam už nemal patriť. Aspoň tak sme si to mysleli.

Pravda, nový prezident — USA a nepriamo aj celého sveta — preberá koncom januára trojnásobne otrávený kalich:

(a) svetovú hospodársku krízu katastrofálnych rozmerov, keď tí čo by mali konzumovať nechcú a hrozí im depresia až deflácia, a tí čo by radi konzumovali nemajú čo a hrozí im vyhľadovanie;

(b) aktivizujúcu sa vojnu v Afganistane povedľa deaktivizujúcej sa vojny v Iraku, komplikovanú nielen novými ambíciami Iránu (po/vzbudeného nedomyšlenou politikou Busha a jeho *neocons*), ale najnovšie aj potenciálne výbušnou situáciou v Pakistane;

¹ *Lyndon B. Johnson*, kedysi povedal o riaditeľovi FBI *J. Edgar Hooverovi*: “Pravdepodobne je lepšie mať ho v stane aby cikal von, ako keby bol mimo stan a cikal dovnútra”. Kiežby takto premýšľal aj Obama o “Clintonovcoch generácie 68” (aj keď toto v prípade *Hillary* pokulháva z anatomických dôvodov).

Katolícko-islamské fórum

Na pápežovu regensburgskú prednášku z 12.9.2006 reagoval najprv moslimský svet násilensťami a odmietnutím Benediktovho nástojania že vzťah k Bohu zahrňuje aj rozum ale vylučuje násilie. Napriek tomu 38 islamských učencov napísalo listy, jeden ešte 13.10.2006 druhý o rok neskôr, v ktorom hľadali pôdu spolupráce medzi kresťanmi a moslimami. Benedikt odpovedal v liste z 19.11.2007 a v marci 2008 sa aj zástupcovia kúrie a islamského sveta stretli, aby určili procedúry a obsah tohoto dialogu. Výsledkom bolo vytvorenie *Katolícko-islamského fóra*. V rámci neho sa teraz, 4.-6. Novembra, stretlo v Ríme 25 katolíckych a 25 moslimských učencov aby posúdili možnosti takejto spolupráce. Zúčastnil sa ho samozrejme i Benedikt XVI.

Už pred začatím tohoto stretnutia sa veľa hovorilo o jeho hlbokom symbolizme, keď “vodcovia týchto dvoch vierovyznaní budú stáť bok po boku vo vzájomnom rešpekte” (*The Tablet*). Tak sa aj stalo, ba možno jeho význam budúcnosť raz ocení aj ponad rovinu púheho symbolizmu. Možno špekulovať, či nakoniec Benedikt svojou regensburgskou prednáškou nesledoval práve toto, (hoci my malomyselni sme zapochybovali, či sa príliš nepreriekol.)

Stretnutie skončilo spoločnou deklaráciou. V jednom, vari najdôležitejšom bode sa hovorí, že náboženské menšiny majú právo “praktizovať svoju vieru v súkromí ako aj na verejnosti”. Deklarácia tiež vyzvala rešpekt pre osobnú “voľbu vo veciach svedomia a náboženstva” čo možno aplikovať aj na háklivý problém konverzií z islamu na kresťanstvo, tému ktorú delegáti prediskutovali no nehladali (nenašli?) spoločné riešenie. V inom bode sa hovorí, že “zakladajúce osobnosti a symboly”, ktoré náboženstvo považuje za posvätné, by nemali byť vystavované ironii a posmechu v akejkoľvek forme.

Hovorca Vatikánu *Frederico Lombardi* označil stretnutie za nesené v rámci “atmosféry vzájomnej dôvery” ukážujúc na “možnosť zaoberať sa hlbšie a úprimnejšie podstatnými témami, úspešnejšie a jasnejšie vyjadriac to, čo nás spája a to v čom sa rozchádzame”. Podľa *Ibrahima Kalina*, hovorcu “Listu 38”, stretnutie ukázalo, že sa “môžeme angažovať v medzináboženskom dialógu a pritom si podržať vlastné tradície”.

“Je tu veľké a široké pole na ktorom môžeme spolupracovať v obrane a podpore morálnych hodnôt, ktoré sú súčasťou nášho spoločného dedičstva” povedal účastníkom Benedikt XVI.

(c) urýchlene sa zhoršujúce prírodné podmienky v dôsledku otepľovania; potreba prestať s drancovaním prírodných rezerv planety.

Aj keď Bush a jeho *neocons* toto všetko sami nezapríčinili, Bushova vláda nielenže silne zat'azila americký rozpočet a nechala voľnú ruku finančným špekulantom, ale zaslepeným hnaním sa za "odplatu" aj neuveriteľne premrhala svetové sympatie, ktoré po 11. septembri mali USA jednoznačne na svojej strane. Pravda, týmto ôsmim rokom predchádzalo osem rokov Clintonovho panovania, ktorého naivná bezstarostnosť (a zat'azenosť aférou "Monika") nepriamo pripravilo pôdu ideologickému a ekonomickému extremizmu *neocons*. Celkom iste ale Bush a *neocons* nesú na tejto neutešenej celosvetovej situácii ľvi podiel zodpovednosti.

Netrúfam si ani len komentovať ekonomickú katastrofú, pred ktorou podľa všetkého stojí svet, ale čo sa týka medzinárodnej politiky, stratégia "viac diplomacie", ktorú chce aplikovať Obama, je s'ťažená práve aroganciou jeho predchodcu: diplomatický postup je síce normálny medzi normálnymi štátmi, ale ak nasleduje po stratégii unilaterálnej arogancie, môže si ju "nenormálny" protivník, ľahko vysvetľovať ako prejav slabosti. Nuž to je len jedna ilustrácia toho, čo mám na mysli keď hovorím o otrávenom kalichu.

Vráťme sa však k tej eufórii. Obamu volila aj väčšina amerických katolíkov a to ma privádza k jednému bolestnému poznatku: Americkí katolícki biskupi miesto toho aby privítali nového prezidenta, ktorý tvrdí, že chce byť prezidentom pre všetkých, a diplomaticky sa snažili ho získať, alebo aspoň priviesť ku kompromisu vo veci kde sa rozchádzajú (zákon o potratoch) — ako to dúfam urobil pápež v súkromnom liste Obamovi² — dopredu sa stavajú do *politckej* pozície proti demokraticky zvolenej hlave štá-

tu³ a tým i proti všetkým, vrátane katolíkov, ktorí ho volili nie kvôli zákonu o *nenarodených*⁴, ale kvôli jeho vzťahu a sľubom (napríklad v súvislosti s ekonomickou krízou) k *narodeným*, vrátane detí. Deti boli a sú zabíjané v Iraku a na Blízkom východe, pritom ale žiadny biskup nehrozil Bushovi, ani katolíkom, ktorí ho neuveriteľne znovuzvolili v roku 2004 napriek tomu čo spravil s Irakom, že by sa mali z toho vyspovedať, ako to niektorí robili v prípade Obamu.

Pravda, nie všetci americkí biskupi sú takí, bohužiaľ ale takým nerozvážnym sa ukázal aj nedávno menovaný americký člen vatikánskej kúrie apoštolský penitenciár kardinál *James Francis Stafford*, hociako jeho apologeti zdôrazňovali, že jeho útoky na Obamu boli osobné a nie ako člena vatikánskej kúrie.

O čo vlastne ide? Ide o Obamov prísľub v júli 2007 v prejave pre *Planned Parenthood Action Fund*, že "prvá vec, ktorú spraví keď bude prezidentom bude podpísanie zákona FOCA (*Freedom of Choice Act*), ktorým sa odstraňujú na federálnej úrovni prakticky všetky legálne zábrany proti interrupciám zatiaľ platné v niektorých štátoch.

Nuž za prvé, v júli 2007 Obama asi nemal poňatie, že "prvá vec, ktorú bude musieť spraviť" sa bude týkať ekonomickej krízy a za druhé, podľa názoru niektorých, jestvujú reálne legálne problémy, ktoré by vznikli keby zákon FOCA podpísal v jeho terajšej forme. Nuž ak by sa jeho prísľub nesplnil, napríklad aj pod vplyvom diplomatických námietok z Vatikánu, nebolo by to prvý raz, čo politik nemohol splniť sľub daný pred voľbami.

Ináč Obama sám vraví, že "otázka interrupcií má svoju morálnu dimenziu, o ktorej sme, obávam sa, príliš často my, ktorí ju chceme pripustiť (*are for choice*) nehovorili, alebo sme sa ju snažili potlačiť. ... Myslím, že to bol omyl". Nuž

² Vatikán vo svojej gratulácii Obamovi zdôraznil "ohromnú zodpovednosť", ktorú má novozvolený prezident, nielen pre USA, ale pre celý svet. *Frederico Lombardi*, hovorca Vatikánu, doslova: "Dúfame, že nový prezident dokáže splniť nádeje a očakávania, že sa efektívne zastane spravodlivosti a práva, že nájde správnu cestu na podporu mieru vo svete, v prospech ľudskej dôstojnosti vo vzťahu k základným ľudským a duchovným hodnotám." Ani slovo o potratoch; Lombardi je zrejme diplomatickejší ako niektorí americkí biskupi.

³ Trochu mi to pripomína slovenských biskupov, ktorí kedysi vysánkovali arcibiskupa Hrušovského iba preto, že rešpektoval Slováckmi demokraticky zvoleného ministerského predsedu, bez ohľadu na to či sa mu to osobne ľúbilo alebo nie.

⁴ "Zdá sa, že niektorí vodcovia Katolíckej cirkvi, najväčšieho vierovyznania v USA, zasa nevedeli čítať znamenia času a snažili sa nástojať, že tieto inšpirujúce a epochálne voľby, tento bod zvratu v americkej histórii, sa zasa týkali iba potratov." (*The Tablet*, Editorial, 8.11.2008)

toto sa nezdaajú byť slová niekoho, kto si myslí, že žena má právo na interrupciu podobne ako na vytrhnutie zuba, ktorý ju omína, ako sa to snažia podávať tí, resp. tie, ktoré hovoria o “práve” na potrat.

Cirkev prežila aj nemravných pápežov, aj tých čo viedli krížiacke výboje a inkvizície, prežije aj do politiky sa miešajúcich amerických biskupov metódou slonov v obchode s porcelánom.

Adventná úvaha pre kresťanov v dobe sekularizmu

(voľne podľa “Waiting for the light”, James Hanvey, *The Tablet*, 29 November 2008)

Kde post-kresťanská spoločnosť zabudla ako chápať podstatu kresťanskej viery tam môže dôjsť aj k úprimnej neznalosti alebo dobromyseľným nedorozumeniam i medzi tými, ktorí si myslia, že kresťanstvo už dobre poznajú. Staré klíšé, že oboznámenosť plodí neúctu (*familiarity breeds contempt*.) sa môže ukázať ako nepríjemne pravdivé. Žijeme v dobe keď spoločnosť je drásaná vnútorným bojom o svoju identitu, hodnoty a zmysel existencie. Cirkev pritom chce aby ľudstvo uspelo, nie zlyhalo. Preto je aj vášnivo zainteresovaná v tomto boji. Nemá ambície vziať sekulárnemu svetu jeho legitímnu nezávislosť, má však svoju víziu o tom, akým by tento svet mal byť.

Samozrejme, jestvujú aj iné hlasy, niekedy predstavujúce agresívny sekularizmus alebo anti-teizmus⁵, vízie sekulárnej spoločnosti úplne bez náboženstva a jeho vplyvu na verejný život. Súčasťou tohoto prístupu je vykonštruovať verziu náboženstva, obzvlášť katolicizmu, ktorá ho robí nielen čudným pre sekulárnu myseľ, ale je jej podávaná ako ohrozenie. Anti-teizmus predstavuje náboženstvo ako nepriateľa všeobecného dobra o ktoré sa snaží sekulárna spoločnosť. Náboženstvo všeobecne, ale Cirkev obzvlášť, takto stelesňuje najhlbšie obavy a démonov liberálneho sekularizmu: je plné predsudkov, utláča, je iracionálne, autoritatívne, schopné inšpirovať fanatické násilensť a zneužíva moc. Ak je náboženstvo takto vylúčené z verejného života tak potom spoločnosť bude akosi uzdravená. Oslobodení od mýtov, ktorá nás zdržujú,

môžeme teraz postupovať k svetlej budúcnosti. Ak by sa táto stratégia anti-teistického sekularizmu ukázala ako úspešná, tak by sa stala nielen dominantou pri definovaní novej spoločnosti, ale anti-teistický sekularizmus by sa aj sám pred sebou legitimoval a očistil.

Bolo by bláznovstvom popierať, že náboženstvo má aj svoje exotické, bizardné, groteskné a skorumpované prvky. Ale aj čo len povrchný pohľad na náš svet alebo spoločnosť poskytne dost dôkazov o tom, že náboženstvo nemá monopol na tieto veci. Liberálny, demokratický alebo totalitárny sekulárny svet môže byť práve tak temný a pošramotený ako iné. Veľkňazi sekulárnej moderny sa môžu chtiac-nechtiac iba s obavami a hrôzou dívať na takýto svet. Vedia preto, že ich vlastná doktrína neobmedzenej viery vo vedu, racionálnosť, autonómiu a bezmedzný pokrok nemôže viesť k spásonosnému riešeniu. Obzvlášť posledné storočie dostatočne svedčí o tom, že veda, technológia a sekulárny rozum majú svojich vlastných démonov. Čo však anti-teistická doktrína môže robiť je diskurzívny ako aj spoločenský a politický *exorcizmus* (na vyhnanie týchto démonov) kam patrí aj marginalizácia či úplné zničenie náboženstva. Avšak takéto rituály iba maskujú krízu neskorého modernizmu, jedným symptómom ktorého je post-modernizmus.

Advent nás pozýva aby sme si uvedomili nielen to, že Boh jestvuje, ale aj to, kto je Boh. To nie je záhada, ale tajomstvo: Boh sa nám konečne

⁵ V originále je tiež *antitheism*, ako výraz pre agresívnych ateistov, ktorých treba odlišiť od tolerantnejších, v minulosti skôr nazývaných agnostikmi, ku ktorým sa dnes málokto chce hlásiť argumentujúc, že agnostikom — ktorý nevie či Boh existuje alebo nie — môže byť iba ten, komu je jasné čo sa pod pojmom “Boh” rozumie. Dnešní ateisti netvrdia natoľko, že Boh neexistuje, ale že viera v Boha je iba subjektívny stav mysle, ktorému objektívne neodpovedá nič.

Ja sám som si to vysvetlil asi tak, že sa mýlime ak si myslíme, že slepý od narodenia “vidí” to isté čo my keď zavrieme oči, lebo my aj keď zavrieme oči máme vizuálnu predstavu o veciach, ktoré vnímame inými zmyslami, slepec od narodenia nemá ani to. Jeho predstavy o okolitých predmetoch sú celkom iné, do ktorých sa normálne vidiaci ani nemôže vžiť. Preto ateista nie je ten, kto “nevidí” to čo my “vidíme”, ale je viac: nevie si ani predstaviť čo “vidí” veriaci, hociako tento pohľad veriaceho je silne sprostredkovaný osobnými skúsenosťami a kultúrnym prostredím v ktorom žije či vyrástol.

predstavil, jeho meno je "Emanuel" — Boh s nami. Očakávame manifestáciu veľkoleposti, ale dostávame iba bezvýznamnú maštal'. A ešte radikálnejšie, Boh sa rozhodne stať sa človekom, ľudskou bytosťou. Ľudstvo a Boh sú už neoddeliteľní a nemožno ich viac separovať ani v našom myslení. Nemôžeme viac poprieť Boha bez toho aby sme v istom slova zmysle nepopreli seba samých. Útek zo sveta znamená od cudzenia sa našej vlastnej pravde. Toto je kresťanská pravda a táto sa musí nevyhnutne stať našou výzvou a snom o suverénnom ľudstve a jeho ovládaní stvorenia. Pre nás sú názory na ľudskú sebastačnosť a všemocnosť nedostačujúce až podvrhnuté. Preto sú pre nás aj všetky argumenty, ktoré nám predkladajú súčasní anti-teisti v sekularistickom tvrdení o škodlivosti náboženstva pre ľudské myslenie, o nemožnosti Božej existencie, nudné až únavné. To však, že nie sú nové nie je tu podstatné. Ak jestvuje boj o definíciu sekulárnej spoločnosti, závisí tento od hlbšieho boja o definíciu toho, čo znamená byť človekom. A naozaj o to tu ide.

Ak anti-teistickí sekularisti prehlasujú, že "Boh je mŕtvy", alebo chcú náboženstvo vylúčiť z verejného života, ponúkajú nám zdánlivo oslobodenie, ale súčasne tým aj znovu-definujú kto vlastne sme. Oslobodenie má svoju cenu, ktorú Charles Taylor⁶ nazýva *exkluzívnym humanizmom*: "Nepozná žiadne ciele okrem prekvitania ľudstva, ani lojálnosť k ničomu mimo toto prekvitanie. Toto neplatilo o žiadnej predchádzajúcej spoločnosti."

Ak nejestvuje nič okrem nás, tak sme sa aspoň stali pánmi svojho vlastného osudu. Nie sme iba hlavnou postavou románu nášho životného príbehu, sme aj jeho autorom aj čitateľom súčasne. Aj ten, kto je bez náboženskej viery by sa však oprávnene mohol pýtať "Kde je tu chyták?". Ak sme naozaj architektmi našej vlastnej humanity, ak niet nikoho komu by sme museli skladať účty, nestávame sa potom potenciálnym objektom každej filozofickej, politickej, vedeckej či eugenickej fantázie o tom ako by mala vyzerat' perfektná ľudská bytosť či spoločnosť? Ak je pravdou, že sme vznikli sami od seba, bez Vyššieho pričinenia, tak na aký obraz, pre aký ideál, za akým účelom? Naša nedávna história

nám poskytuje dost' príkladov zbedačení, beznádeje a premárnených príležitostí, v dôsledku šialenej samolúby, ktorá nechce hľadať odpovede na tieto otázky mimo nás samých, mimo bezúčelovej evolúcie. (Vari ako barón Münchhausen, ktorý tvrdil, že sa za vlastné vlasy sám vytiahol z jamy do ktorej spadol.)

Adventná liturgia, na druhej strane, neponúka žiadne falošné sny. Jasne a realisticky chce od nás aby sme sa dívali na svet v ktorom žijeme; na svet v ktorom Slovo sa rozhodlo stať telom. Toto nie je pohľad, ktorý ustupuje do sentimentálneho optimizmu, ani nás nevŕhuje do rezignujúceho fatalizmu. Advent nám pripomína, že Boh sa sám vžil do ľudského osudu.

Ponechaní na seba, ostali by sme iba nekonečnou záhadou, v Kristovi sa ale znovunachádzame. On, obraz neviditeľného Boha, nám odhaľuje aj obraz nás samých, pravdu o tom kto sme čím sa máme stať. Preto kresťanstvo nemôže nikdy zapochybovať o vnútornej hodnote a dôstojnosti každého jednotlivca. Transformatívny spoločenský, ekonomický a politický význam tejto pravdy je hneď jasný: ľudská hodnota a dôstojnosť nezávisia na ekonomickom bohatstve, intelektuálnej spôsobilosti, spoločenskom postavení či užitočnosti. Zákony a ústavy môžu zaručovať práva, ale hodnota a dôstojnosť ľudskej osoby nemôže závisieť iba na nich. Vieme zo skúsenosti, že tieto môžu byť ignorované, obchádzané či zmenené podľa toho ako to okolnosti, či tí čo majú moc, diktujú.

Vychádzajúc z Kristovej podstaty, kresťanstvo ponúka víziu "integrálneho humanizmu"⁷. Snaží sa pochopiť jedinečnosť, ako aj vzťah k celku (*relational totality*) každej osoby. Ak vážne chápeme prekvitanie ľudstva, vytvorenie ozajstnej kultúrnosti života, nemôžeme ľudí redukovat' na iba materiálne, aj keď je toto chápané v akokoľvek komplexnej forme. Sme duchovné bytosti žijúce v transcendentnu, čo sa odráža v každom aspekte nášho života a životných vzťahov. Každý jeden, každá jedna, z nás má svoj účel, dôvod pre ktorý existuje; každý (každá) z nás je jedinečným a nenahraditeľným darom celému ľudstvu. Ak sa necháme zviest' do schudobnejšieho vízie "exkluzívneho humanizmu", ako

⁶ Známy kanadský katolícky filozof, autor nedávno vyššej knihy *A Secular Age*.

⁷ Pre starších čitateľov: je zaujímavé, že tu autor, ktorého, podobne ako *The Tablet*, nemožno obviňovať z prehnaného tradicionalizmu, tu používa termín, ktorý zaviedol pred vari 80 rokmi Jacques Maritain.

môžeme vytvoriť naozaj životodarnú kultúru? Ak si prisvojíme falošné obrazy takto schudobnelého ja a zaprieme v sebe vyššie poslanie svojho ľudského bytia, stávame sa tiež služobníkmi, ale koho či čoho?

Liberálna sekulárna spoločnosť kladie veľký dôraz na osobnú autonómiu, avšak autonómia môže obsahovať nevyvážené prvky slobody a moci. Ak nám však Boh ponúka jeho vlastnú slobodu v realite jeho Vteleného Syna, potom sloboda a moc sú vyvážené ich vzťahom k pravde, ktorou je láska. Bez tohoto vzťahu sloboda je vždy v nebezpečí stať sa brutálnou aplikáciou nikomu sa nezodpovedajúcej vôle. Toto je starý determinizmus, ktorý vedie k nadvláde najmocnejších, avšak kresťanstvo a jeho etika — ako to Nietzsche správne videl — destabilizuje tento poriadok diktovaný mocnými a ohlasuje jeho koniec.

V Kristovi Boh ohlasuje slobodu, neničí ju. Boh, ktorý k nám prichádza v neočakávanej pokore, sa rodí, žije a umiera v chudobe. Nesnaží sa nás premôcť, ale ponúka nám zbrusa novú príležitosť. Nepredkladá nám obmedzenia, ale nekonečný horizont. Volá nás k dôkladnejšej slobode a láske tým, že nám dáva najväčšiu možnú slobodu: samo-vyprázdnenie sa lásky (*self-emptying of love*), ktoré ide ponad púta rodinné, národné, a sebecké; ponad hromadenie bohatstva alebo bezpečnosti v prospech dobra, obzvlášť dobra pre najslabších a najzneuznávaných, tých, ktorí nemajú ani slobodu ani moc, na ktoré by sa mohli oprieť, iba to, že oni sú

tiež Jeho obrazom. Práve v dobe adventnej máme príležitosť zamyslieť sa nad tým, čo toto môže znamenať.

Sekulárny svet chce aby sme uverili ich verzii zmyslu a poslania kresťanstva. Chce aby sme sa dívali na “náboženské štatistiky” a vyčítali z nich neodvratný úpadok. Ak toto je všetko čo aj my vidíme a ako myslíme, tak aj my sme už podľahli sekularizácii. Stali sme sa vyhnancami do pochmúrnej zimnej krajiny, kde už nemôžeme s radosťou ospevovať Pána.

Spomeňme si však, že ústrednou postavou Adventu je Mária. Je to ona, ktorá prijíma jeho Slovo a vie, že hociaké sú okolnosti, hociako nepravdepodobné sa to všetko zdá, “pre Boha nič nie je nemožné”. Jej Advent je zároveň očakávaním a pozornou pripravenosťou. Ako u každej matky, je to čas príprav na dieťa, ktoré rastie v jej lone. Je to čas keď sa treba učiť, učiť sa predvšetkým poznávať seba. Vie, že život rodiaci sa v nej mení aj ju a jej telo.

Tak je to aj s rytmom viery v dejinách. Duch rastie, často skrytým spôsobom, keď všetko svedčí o opaku. V takýchto časoch nezomierame, ani nie sme v úpadku; učíme sa odznova poznať čím sme a akého nekonečného tajomstva sme nositeľmi. Sekulárny svet nás môže popisovať ako chce, môže sa snažiť nás odpísať, ale oni nepíšu náš životný príbeh. Ani nemôžu pochopiť, či posúdiť, čo Boh robí s tými, ktorí sa k Nemu hlásia.

“Nemôžeme odpustiť a zabudnúť”

Začiatkom októbra sa za prítomnosti pápeža Benedikta XVI. konalo v Synodálnej aule vo Vatikáne 12. riadne generálne zhromaždenie Biskupskej synody. Na nej vystúpil aj vrchný rabín Haify (Izrael) *Shear Yashiv Cohen*. To bolo prvý raz, že sa biskupskej synody zúčastnil aj zástupca židovského náboženstva.

Slovenská sekcia vatikánskeho rozhlasu o tomto vystúpení píše takto:

>>Vo svojom príhovore (Cohen) potvrdil historickosť momentu ako prísľub prehlbovania medzináboženského dialógu do budúcnosti.

“Som hlboko presvedčený, že moja prítomnosť medzi vami má hlboký význam, prináša signály

nádeje a posolstvo lásky, spolunažívania, medzináboženského dialógu...”

Ďalej vyjadril presvedčenie, že tieto signály sú pokračovaním v prístupe, ktorý začal pápež Ján XXIII. a v ktorom pokračoval aj jeho nástupca Ján Pavol II.<<

Tol'koto vatikánsky rozhlas.

Nuž toto by bolo naozaj pekné a sľubné do budúcnosti. V tejto správe sa však nehovorí o časti Cohenovho prejavu (ktorý vraj nebol v pôvodne napísanom texte):

“Nemôžeme zabudnúť smutný a bolestný fakt ako mnohí, vrátane veľkých náboženských vod-

cov, nezdvihli svoj hlas v snahe zachrániť našich bratov, ale radšej volili mlčanie a pomáhanie v tajnosti. Nemôžeme odpustiť a zabudnúť a dúfať, že chápete našu bolesť a smútok.”

Išlo tu samozrejme o jasnú narážku na Pia XII., ktorú si prítomní, vrátane 253 kardinálov na čele s Benediktom, museli vypočúť “s červenými tvármi”, ako to napísal *The Tablet*. “Možnože Pius XII. mal strach, alebo iné dôvody, ktoré poznal iba on sám, prečo nezdvihol svoj hlas. A to mu nemôžeme zabudnúť” povedal Cohen po svojej prednáške a tiež naznačil, že ak by bol vedel, že k stretnutiu bude patriť aj slávnostná sv. omša na počesť Pia XII. z príležitosti polstoročia od jeho úmrtia, tak by nebol prijal pozvanie zúčastniť sa na synode.

Je azda pochopiteľné, že *L'Osservatore Romano*, ktoré pred synodou privítalo rabínovu prítomnosť na synode ako “innovatívnu”, po jeho vystúpení o ňom už nepísali a namiesto toho uverejnili články vysvetľujúce a brániace postoj Pia XII. počas vojny. (*The Tablet*, 11.10.2008).

Prosím, aby tu nedošlo k nedorozumeniu: to “nemôžeme odpustiť a zabudnúť” sa nevzťahuje na holocaust a nacistické zločiny — to by sa dalo chápať, aj keď by kresťan také slová explicitne nepoužil — ale na v konce koncov *politické rozhodnutie* vtedajšieho pápeža, mlčky zachrániť koho sa dalo, vrátane talianskych Židov (a neohroziť tých, ktorých priamo nacistická zloba ešte nezasiahla, trebárz predovšetkým katolíkov, za ktorých sa cítil osobne zodpovedný), namiesto veľkolepého gesta, ktoré by nezmenilo nič, nezachránilo nikoho ale zlobe by dalo zámienku zasiahnuť aj tých, ktorým sa doteraz darilo ostať mimo jej zásah.

Z retrospektívy možno s pápežovou stratégiou súhlasiť či nesúhlasiť — nakoniec sa dnes svet, vrátane slovenského, len tak hemží tými, ktorí presne vedia ktorý verejný činiteľ čo mal robiť v situácii, do ktorej sa títo dodatočne mudrý nemôžu vžiť, aj keď majú prehľad situácie *post factum*, ktorý tí čo vtedy museli jednat, nemohli mať. O to tu ale neide. Ide o to, že Cohen využil platformu, ktorá mu bola dobrovoľne ponúknutá aby ... nebudem pokračovať,

Stretnutie Stephen Hawkinga a Benedikta XVI. počas konferencie “Vedecký pohľad na vývoj vesmíru a života” vo Vatikáne 31.10.2008.

nech si to čitateľ doplní sám. Namiesto toho spomeniem iný židovský hlas, aj keď podľa všetkého (ešte?) menšinový.

Začiatkom septembra sa konferencie v Ríme, venovanej 50. výročiu smrti pápeža Pia XII, zúčastnilo aj viac Židov, medzi nimi i newyorský businessman a filantrop *Gary Krupp* (ako jeden z mála nekatolíkov patrí k pápežovým “Rytierom sv. Gregora”). Vrável, že vyrástol “nenávidiac” vojnového pápeža, nakoniec sa ale stal jeho vášnivým zastáncom. “Je našou povinnosťou uznať niekoho, kto zachránil viac Židov ako všetci ostatní svetskí a náboženský vodcovia dohromady. Tento muž by mal byť vyzdvihnutý ako spravodlivý medzi národmi, nie očerňovaný (*demonized*). Krupp označil negatívny obraz, ktorý má Pius XII. v niektorých židovských kruhoch — vrátane kritického plagátu v *Yad Vashem*, hlavnom pamätníku holocaustu v Izraeli — slovom “šonda” čo po hebrejsky znamená hanbu.

Hoci Krupp predstavuje menšinu v židovskej komunite, nie je sám. Napríklad *Sir Martin Gilbert*, významný anglicko-židovský historik chválil snahu Pia XII. zachrániť čo najviac Židov a americký rabín *David Dalin* navrhol aby Yad Vashem uznalo Pia XII. za “spravodlivého medzi národmi”.

Organizátori stretnutia vydali knihu obsahujúcu výpovede očitých svedkov a doteraz neuverejnené tajné materiály zozbierané z diplomatických archívov Nemecka, Talinska, Veľkej Británie a Spojených štátov, na obranu postoja, ktorý v tých neprehľadných a pre nás už ťažko pochopiteľných časoch zaujal Pius XII.

Milostiplné vianočné sviatky a v novom roku 2009 hojnosť Božieho požehnanía

Kolínske listy vám budú zasielané vo forme PDF na vašu e-mail adresu, ak sa prihlásite na gvirsik@t-online.de. [Tlačene verzie sú k dispozícii iba výnimočne starším záujemcom, ktorí nemajú prístup k internetu.] Môžete si ich tiež stiahnuť z <http://www.gvirsik.de/> kde sú aj iné moje články a úvahy v angličtine a slovenčine.

George Virsik